

Cieślak, Tadeusz

"Pamiętnik Mazura", Karol
Pentowski, oprac. Janusz Jasiński,
Olsztyn 1959 : [recenzja]

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 3, 344

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

że cytowanie obcych zwrotów, a nawet wierszy, w masowym wydaniu popularnym mija się z celem.

Wszystkie te — nie wyczerpujące zresztą — uwagi nie pomniejszają w niczym zasług autora, który jeszcze w roku 1958 odkrył na nowo Mazury dla wielu polskich czytelników i dał im pasjonującą lekturę o tragicznych czasach, które należą do bezpowrotnej przeszłości.

Tadeusz Oracki

KAROL PENTOWSKI, *Pamiętnik Mazura* — opracował Janusz Jasiński, Olsztyn 1959, wyd. „Pojezierze”, s. 59, 1 nrb. *).

Omawiana książka składa się z kilku odrębnych części. Część pierwsza to słowo wstępne, opracowane przez mgr Janusza Jasińskiego, pracownika Stacji Naukowej PTH w Olsztynie. Wstęp informuje o wypadkach ogólnych, stanowiących tło pamiętnika oraz przeprowadza ocenę jego walorów. Trafnie mgr Jasiński wskazuje na ogromne znaczenie obrony praw narodowych w życiu Pentowskiego. Ten problem decydował o najważniejszych rozstrzygnięciach Pentowskiego i nadał jego pracy znaczenie poważnego źródła dla historii walk wyzwoleniczych ludności mazurskiej. Przy całym szacunku dla tej strony pamiętnika Pentowskiego dodałbym jeszcze podkreślenia wartości tego dzieła dla historii obyczajów, dla zilustrowania położenia ekonomicznego ludności mazurskiej. To nie tylko historia odcinka walk plebiscytowych, ale i relacja o zarobkach robotnika niekwalifikowanego w Niemczech, o położeniu robotnika w Polsce międzywojennej. Nawet o ubiorach i metodzie ich przygotowania nie zapomina Pentowski. Do swoich wspomnień dopisał specjalny ustęp poświęcony opisowi zwyczajów mazurskich, o którego wartości zapewno etnografowie wypowiedzą się. Tej strony „Pamiętnika” nie powinno się w relacji o nim pominąć. Jeszcze na jeden moment pragnę zwrócić uwagę. Wprawdzie słusznie autor wstępu podkreślił ogromny walor „sprawy polskiej” w życiu Pentowskiego, ale należałoby wydobyć jeszcze bardziej szczegółowy obraz celu jego dążeń. Pentowski nie konkretyzuje treści swojego wyobrażenia o Polsce, nie podaje żadnych ocen ujemnych ze swojego trudnego życia w Polsce międzywojennej i sądzę, że warto by zastanowić się nad przyczynami tego pominięcia.

Część druga książki obejmuje właściwy pamiętnik Pentowskiego. Zabrakło przytym informacji o zasadach druku pamiętnika. Czy zachowano dosłowny tekst przedłożony przez Pentowskiego. W tym wypadku wysoko oceniłbym jego znajomość języka ojczystego, jego pisowni wobec posiadanego przez niego elementarnego wykształcenia. Natomiast w wypadku opracowania tekstu w sposób zmieniający pisownię nazw, układ zdań, to zgłaszałbym pretensje do redakcji o niektóre zwroty. Niestety, brak wyjaśnień w tekście uniemożliwia ocenę.

Cennym uzupełnieniem pamiętnika są przypisy, które podają dane biograficzne, informacje bibliograficzne i niezbędne wyjaśnienia.

Przy omawianiu „Pamiętnika Mazura” pragnę z radością powitać inicjatywę Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego „Pojezierza” wydawania w sposób estetyczny a tani. Książka opatrzona jest w estetyczną okładkę, zdjęcie autora i czytelnie podany tekst powielany. Warto częściej sięgać do takich gospodarczych sposobów, a wówczas nie będziemy musieli zbyt długo czekać na podobne wydawnictwa.

Tadeusz Cieślak

---

*) Wspomnienia Karola Pentowskiego są drugim z kolei wydawnictwem z cyklu pamiętników, napisanych przez Mazurów i Warmiaków, przesłanych na konkurs, ogłoszony w 1947 roku przez Instytut Mazurski w Olsztynie.